

UITGANGSPUNTEN :

Beleidsnota Samenlevingsopbouw
23/04/82

1. Er heerst grote onduidelijkheid of gebrek aan éénvormigheid rond het begrip "Opbouwwerk". Voor sommigen ligt het hoofdaccent op het procesmatig karakter van het realiseren van eerder vaag geformuleerde doelstellingen, zoals het stimuleren van zelfwerkzaamheid en integratie ; voor anderen ligt het opbouwwerk meer in de lijn van sociale actie, of sociale planning of dgl. meer.

Meer duidelijkheid dringt zicht bijgevolg op.

2. Bekeken vanuit de methodiek van het opbouwwerk is het opsplitsen van de sector in diverse werksoorten en de grote diversiteit aan instellingen binnen elke werksoort, niet functioneel. De eigen te realiseren doelstellingen nopen tot samenwerken. Het gaat immers concreet over werken met mensen, in functie van het opheffen van een achterstand- of achterstellingssituatie of het aanpakken van een probleem vanuit een vernieuwde invalshoek, teneinde te komen tot zelfwerkzaamheid en integratie van de beoogde doelgroep.

3. Binnen het ganse territorium van de Vlaamse Gemeenschap is er een onevenwichtige spreiding van de gesubsidieerde initiatieven, die er bovendien niet in slagen om samen te werken met elkaar. Daarenboven werkt de sector samenlevingsopbouw, als geheel, niet samen met andere werksoorten, zoals de welzijns- of de socioculturele sector.

4. Budgettaire beperkingen, die dwingen tot een zuinig omspringen met gemeenschapsgelden, doen sterker dan ooit de nood aanvoelen aan een duidelijk beleid met prioriteiten.

B. BELEIDSOPTIES :

De samenlevingsopbouw is een bij uitstek pluralistische aangelegenheid, werkend volgens een geëigende methode.

Bij de aanpak van een probleem mag geen enkele betrokkene op voorhand uitgesloten worden. Het stimuleren van de zelfwerkzaamheid en van de integratie moet steeds als achterliggende doelstelling aanwezig zijn.

1. a. Gelet op de noodzakelijke pluralistische aanpak binnen de samenlevingsopbouw en om een einde te maken aan de opsplitsing in sectoren, aan de grote verscheidenheid en onduidelijkheid binnen de sector, zal er voortaan nog slechts één overkoepelend instituut gesubsidieerd worden nl. een Vlaams Instituut ter Bevordering van de Samenlevingsopbouw (V.I.B.O.S.O.), dat zich moet richten tot de ganse sector van de samenlevingsopbouw.

Het initiatief tot oprichting van dit instituut zal genomen worden door een beperkte groep, bestaande uit vertegenwoordigers van de administratie, de sector en de toekomstige voorzitter van de H.R.S.O.

Dit Viboso is een nieuw initiatief en geen fusie van de bestaande federaties.

.../...

Daarom moet dit instituut, in de juridische vorm van een V.Z.W., pluralistisch zijn samengesteld, in de zin van representativiteit naar mensen en instanties die bij het ruime opbouwwerk betrokken zijn. Overheidsinstanties moeten hierbij niet structureel worden betrokken, maar er moet wel een aanwijsbare dialoog zijn.

b. De concrete doelstellingen van dit instituut kunnen als volgt samenvat worden :

1. studie en onderzoek, documentatie, informatie-uitwisseling, het uitgeven van een tijdschrift en andere publicaties ;
 2. coördinatie en samenwerking bevorderen tussen instellingen en projecten en de belangenbehartiging van de sector t.a.v. de Vlaamse Gemeenschap ;
 3. ondersteunend werken t.a.v. projecten, op basis van het aanbieden van deskundigheid en professionaliteit.
- Met betrekking tot de eerste doelstelling kunnen - in het kader van het instituut - een aantal werkgroepen permanent en autonoom functioneren.

Deze werkgroepen zullen uiteraard ook samengesteld worden uit mensen die uitsluitend niet tot de algemene vergadering van Viboso behoren, maar die vanuit de theorie of de praktijk met het onderwerp te maken hebben.

- Ter realisering van de eerste twee doelstellingen en ter ondersteuning van de werkgroepen zullen personeelsleden tewerkgesteld worden in het kader van Viboso.
- Ter realisering van de derde doelstelling, zal een afdeling worden opgericht, met een staf van enkele tientallen deskundigen die aan 100 % zouden gesubsidieerd worden. Hun aantal zal mede bepaald worden door de beschikbare middelen en de goedgekeurde projecten. Deze laatste kunnen alleen maar een beroep doen op deskundigen indien ze via de administratie door de Gemeenschapsminister worden goedgekeurd. Zij kunnen dan wel een voorkeur uitdrukken voor één of andere deskundige.
2. Als initiatieven in het kader van de samenlevingsopbouw, zien wij in hoofdzaak projecten en daarnaast enkele instellingen.

a. Kenmerken van een project :

- het moet tijdsgebonden zijn ;
- het kan ondersteund worden door een deskundige uit Viboso ;
- het moet uitgaan van een concreet probleem of een samenhangend geheel van problemen ;
- het moet als doelstelling hebben, het opheffen van een achterstand of achterstellingssituatie (van een territorium, een categorie of groep van mensen) of een vernieuwingsfunctie (het werken aan een probleem vanuit een vernieuwde aanpak) hebben.

Er is dus een accentverschuiving, waarbij de nadruk niet meer ligt op het begeleiden van een proces, maar wel op de aanpak van een probleemsituatie op plaatselijke vlak, volgens de methode van het opbouwwerk.

.../...

De problemen waarrond een project kan werken kunnen zeer verscheiden zijn en te maken hebben met o.m. :

- socio-cultureel werk (bijvoorbeeld alfabetisering)
- maatschappelijk werk (bijvoorbeeld het stimuleren en oprichten van een welzijnsraad).
- leefmilieu, ruimtelijke ordening (bijvoorbeeld stadskernvernieuwing)
- integratie (bijvoorbeeld taalcurssussen migranten).

Gelet op het tijdsgebonden karakter van een project, ligt hier ook ^{een taak} voor de rechtstreeks verantwoordelijke overheid. Wanneer door een project op plaatselijk vlak een institutionaliseringsproces wordt op gang gebracht zal het inderdaad de plaatselijke overheid zijn die verantwoordelijk is voor het al dan niet ondersteunen van "geinstitutionaliseerde resultaten" van het project.

- b. Naast projecten kunnen er ook nog enkele instellingen gesubsidieerd worden, teneinde te komen tot een langdurige begeleiding en continuïteit. Een instelling wordt gezien op het niveau van een grootstedelijke agglomeratie, waar een veelheid van projecten moet begeleid en ontwikkeld worden.

De achterliggende filosofie hiervan is, dat men op grootstedelijk niveau geconfronteerd wordt met een groot aantal problemen die dringend een globale aanpak vragen (kansarme wijken - verkrotting - migratie - racisme - wegwijzen van een buurtleven ...).

Zoals Viboso zou ook deze instelling kunnen beschikken over een aantal opbouwwerkers, teneinde haar doelstellingen te kunnen realiseren. Deze laatste kunnen algemeen omschreven worden zoals de tweede en derde doelstelling van Viboso.

Deze "regionale Viboso's" zijn structureel opgenomen in het nationale instituut Viboso.

Voor de territoria en projecten waarvoor geen regionale Viboso verantwoordelijk is zal de nationale Viboso rechtstreeks ondersteuning en begeleiding geven.

- c. Wanneer er echte en valabele criteria zouden uitgewerkt worden teneinde te komen tot een bepaling en aflijning van kansarme territoria op meso- of macro-niveau, kunnen er in beperkte mate ook op deze niveaus instellingen gecreëerd en gesubsidieerd worden, met het oog op een langdurige werking en omwille van de noodzakelijkheid tot het opzetten van tal van projecten.

- 3. Het is de bedoeling om met deze beleidsuitgangspunten gedurende ongeveer twee jaren te experimenteren, teneinde daarna te komen tot een eigenlijke wettelijke reglementering.

- 4. Het ligt eveneens in de bedoeling om zo vlug mogelijk een Hoge Raad voor de Samenlevingsopbouw samen te stellen, teneinde beleidsvoorbereidend werk te leveren ter ondersteuning van de uitbouw van de sector en het meedenken rond het verder uitwerken van de criteria.

De Hoge Raad voor de Samenlevingsopbouw zal als college van deskundigen niet de rol toebedeeld krijgen van een soort van beroepsinstantie voor de sector.

5. UITVOERING VAN DE BELEIDSOPTIES

In 1982 beginnen we met de uitvoering van V.I.B.O.S.O., alsmede met enkele experimenten in bovenvermelde zin (o.a. te ANTWERPEN).

In 1982 moeten criteria kunnen uitgewerkt worden teneinde een uitvoering te bekomen van de instellingen in functie van 2b en 2c.

De ganse sector moet zich bijgevolg realiseren dat 1982 een laatste overgangsjaar is.

In 1983 of 1984 zou de ganse sector moeten functioneren zoals omschreven.

K. POMA.
Gemeenschapsminister van Cultuur,